



## Araştırma Makalesi

DOI: 10.33464/mediaj.1170727

# Çocuk Odaklı Haberlerin Ana Akım ve Alternatif Medyada Sunumu: İzmir Depremi Örneği

Başvuru Tarihi: 04.09.2022  
Yayın Kabul Tarihi: 07.12.2022  
Yayınlanma Tarihi: 30.12.2022



Kaynağından  
Okumak için  
Kodu Taratın

Emrah Onur Karataş<sup>1</sup>

Akdeniz Üniversitesi, Serik Gülsün-Süleyman Süral Meslek Yüksekokulu,  
Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Antalya

[e.onurkaratas@gmail.com](mailto:e.onurkaratas@gmail.com)

ORCID: 0000-0001-9361-8018

## ÖZ

*İzmir'in Seferihisar ilçesinde 30 Ekim 2020'de yaşanan 6.6 şiddetindeki deprem, gerek uzmanlar tarafından yapılan açıklamalar özelinde gerekse enkaz altında kalan bireyleri konu alması nedeniyle, basında oldukça yer almış, çocuklara dair haberler, depremin yıkıcılığının önüne geçerek gündem haline gelmiştir. Çocukların medyada nasıl, ne kadar ve ne şekilde yer aldığı, söz konusu yaygın organın çocuk hakları odaklı olup olmadığı, çocuklara yönelik tutumların oluşmasında ve çocukların gelecekteki hayatlarını şekillendirmeleri noktasında oldukça önemlidir. Bu doğrultuda, çocuk odaklı habercilik ilkeleri kapsamında, çocukların medya metinlerinde kullanımına yönelik kısıtlamalar söz konusudur. Çalışmanın temel problemini, medya organlarının doğal afet ve felaket haberlerinin üretim süreçlerinde çocukları haberin öznesi olarak nasıl konumlandığı kaygısı oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı, ana akım ve alternatif medyada karşılaştırmalı olarak çocuk haberlerinin nasıl sunulduğunu ortaya koymak ve söylem yapılarını tespit etmektir. Ana akım medya organlarından Sabah ve Hürriyet seçilirken, alternatif medya organlarından ise Bianet ve Gazete Duvar örneklem olarak seçilmiştir. Haberler depremin gerçekleştiği tarihi takip eden ilk hafta ile sınırlandırılarak, 1-7 Kasım 2020 tarihleri arasında yayınlanan haberler söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini oluşturan söz konusu yaygın organlarının, çocuk odaklı haberleri konu edinirken ana akım medya kanallarının daha dramatik söylemlerden faydalandığı görülmektedir.*

**Anahtar Kelimeler:** Medya, haber, söylem, çocuk haberleri, deprem.

<sup>1</sup> Öğretim Görevlisi



Research Article

DOI: 10.33464/mediaj.1170727

# Presentation of Child-Oriented News in Mainstream and Alternative Media: The Example of Izmir Earthquake

Application Date: 04.09.2022

Accepted Date: 07.12.2022

Publishing Date: 30.12.2022



Scan the Code  
To Read From  
Main Source

Emrah Onur Karataş<sup>2</sup>

Akdeniz University, Serik Gülsün-Süleyman Süral Vocational School,  
Management and Organization Department, Antalya

[e.onurkaratas@gmail.com](mailto:e.onurkaratas@gmail.com)

ORCID: 0000-0001-9361-8018

## ABSTRACT

*The earthquake with a magnitude of 6.6, took place in the Seferihisar district of Izmir on 30th October 2020, received a lot of attention in the media, both in terms of the statements made by the experts and the individuals who were under the rubble. These news about children became the agenda by getting ahead of the destructiveness of the earthquake. How, how much and in what way children are involved in the media, whether the media in question is focused on children's rights, is very important in forming attitudes towards children and shaping their future. Accordingly, there are restrictions on the use of children in media texts within the scope of child-centered journalism principles.*

*The problem of the study is the concern of how media organs position children as the subject of news in the production processes of natural disaster and disaster news. The aim of the study is to reveal how children's news are presented comparatively in the mainstream and alternative media and to determine the discourse structures. While Sabah and Hürriyet were selected from the mainstream media organs, Bianet and Gazete Duvar were selected as the samples from the alternative media organs. The news was limited to the first week following the date of the earthquake, and the news published 1-7 November were analyzed by discourse analysis method. It is seen that the mentioned publications, which constitute the sample of the study, focus on child-oriented news, while mainstream media benefit from more dramatic discourses.*

**Keywords:** Media, news, discourse, children's news, earthquake.

---

<sup>2</sup> Lecturer





## GİRİŞ

Türkiye, Azor Adaları'ndan başlayıp Güneydoğu Asya'ya kadar uzanan Alp-Himalaya deprem kuşağında yer almaktadır. Bu nedenle ülkemiz sık sık depremler ile karşı karşıya kalmakta, çok sayıda insan hayatını kaybetmektedir. Gerek geleneksel medya gerekse yeni medya aracılığıyla deprem konusu, hasar gören binalar ve hayatını kaybeden insanlar sık sık haber metinleri aracılığıyla gündeme gelmektedir. Türkiye, 2020 yılında dört bir yandan gelen deprem haberleri ile sarsılmış, kimi depremlerin yıkıcı etkisi, gazeteler, internet ve televizyon aracılığıyla kitlelere yansıtılmıştır. 30 Ekim 2020'de meydana gelen 6.6 şiddetindeki İzmir depreminde ise basın, bu afete ve afetin etkilerine önemli derecede ve uzun süre yer ayırmıştır.

Medya içeriklerine konu olan bireyler arasında en korunmasız olan şüphesiz ki çocuklardır. Çocuklar, kendilerine zarar verebilecek medya içeriklerine karşı korunmaya gereksinim duymaktadır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1989'da benimsenen ve Türkiye'nin de imzaladığı Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların "uygun yasal korumayı da içeren özel güvence ve koruma gereksinimi bulunduğu"nu vurgulamaktadır. Söz konusu koruma etik kurallarla sağlanmaya çalışılırken ortaya çıkan sorunlara yasalarla çözüm arandığı görülmektedir. Çocuk haklarının medya aracılığıyla ve medya tarafından sık sık ihlal edilmesi, bazı etik ilkelerin yasa metinlerine dönüştürülmesine neden olmuştur. Gazetecilik etik kodları gazetecilik meslek örgütleri, medya kuruluşları ve uluslararası kuruluşların etik kodları olarak üç gruptan oluşmaktadır. Bunlar, Basın Konseyi'nin 1988'de kabul ettiği Basın Meslek İlkeleri, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından 1998 yılında yayınlanan Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi, 2012 yılında yenilenerek kamuoyuna duyurulan Doğan Yayın Holding (DYH) Yayın İlkeleri ile Çağdaş Gazeteciler Derneği İlkeleri'dir. Ayrıca yasaya dayanmasına karşın, etiğe ilişkin bir içeriğe sahip olduğu için Basın İlan Kurumu'nun 1994'te yeniden düzenlediği Basın Ahlak Esasları da günümüz gazetecilik etik kodlarını belirlemektedir (Uzun, 2014, s.153).

İzmir depreminin basına yansıyan içerikleri arasında, 31 Ekim 2020 tarihinde yapılan televizyon yayınında, muhabirin depremzede çocuğa ait mektubu izinsiz okuması ile çocukların özel hayatının ihlali tartışmalarını gündeme getirmiştir.<sup>3</sup> Dolayısıyla haber yazımı sırasında, habere konu olan çocukların haklarını koruma ve haklarının gerçekleşmesi konusunda medyaya önemli görevler düşmektedir.

Çocukların medya metinlerinde kullanımı, okuyucuda duygusal etki yaratacağı için, doğal afet ve felaketlerde özellikle çocuklar ön plana çıkmaktadır. Haber değeri taşıyan afetzede çocukların kimlik bilgileri ve görsellerinin kullanımı medya organlarını ikiye bölerken, alternatif medya organlarının haber metinlerinde çocukların kullanımı konusunda daha dikkatli olduğu varsayımı çalışmanın çıkış noktasıdır. Nitekim örnekleme dâhil edilen alternatif medya kanalları, yayın politikalarında çocuk haberlerini yayınlama konusunda hassasiyetlerine yer vermiştir.

Araştırmanın örneklemeden biri olan Gazete Duvar, internet sitesinde yer alan yayın ilkelerinde, çocuk haberlerinin sunumuna dair şu ilkeye değinmektedir: "Çocuklarla ilgili suçlarda, zanlı,

<sup>3</sup><https://www.medyakoridoru.com/gundem/tepki-yagdi-haberturk-tv-canli-yayininda-skandal-goruntuler-muhabir-enkazda-b-21798/> (Erişim tarihi: 20 Temmuz 2022)





sanık, mahkûm, tanık, mağdur ya da maktul statüsünde olan 18 yaşından küçüklerin açık isimleri ve fotoğrafları yayımlanamaz, bu çocuklarla, ebeveynlerinin veya hukuken çocuktan sorumlu olan diğer kişilerin izni olmadıkça röportaj yapılamaz”<sup>4</sup>.

Çalışmanın ikinci örneklemini oluşturan Bianet, diğer adıyla Bağımsız İletişim Ağı ise çocuk haberlerinin sunumuna dair duruşunu, yayın hayatına başladığı 1997 yılından bu yana, hak haberciliği, yurttaş haberciliği ve özgür habercilik ilkelerini benimsemiş haber portalı olarak kendini tanıtmakta ve çocuk haklarının medyada daha sık, daha nitelikli biçimde ele alınmasını özendirme amacıyla yayın yapmaya devam etmektedir<sup>5</sup>.

Söz konusu problem ekseninde çocuk odaklı habercilik bağlamında, İzmir depremi örnek olayına ilişkin haberlerin, ana akım ve alternatif medya organlarında nasıl ve hangi söylemler ile gündeme geldiğini incelemek, çalışmanın temel amacıdır. Belirlenen ana akım ve alternatif medya kanallarının internet sitelerinde 1-7 Kasım 2020 tarih aralığında çıkan bütün haberlerin incelendiği çalışmada metinler, söylem analizi yöntemi ile analiz edilmekte ve literatüre katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Medyanın, enkaz altında kalan çocuklara olan ilgisi, onların gelecekteki yaşamlarını etkileyecek boyutta olabilmektedir. Savaş, suç ve afetlerde çocukların görüntülerinin kullanılması zor bir karar verilmesini gerektirir. Foto muhabirleri, fotoğraflarının uygunsuz ve bağlamdan kopuk bir şekilde kullanılmasından yakınmaktadır. Yaşanan depremler sonucunda, Türk basınının internet sitelerinde çocuk haberlerini nasıl sunduğu iletişim bilimlerinin önemli bir çalışma alanı haline gelmiştir. Konuya dair afet ve görsel kültür bağlamında “Bir Felaketin Görsel Ekonomisine Dair: Van Depremi’ne Ait Bir Fotoğrafın İzinde” başlıklı araştırma makalesi dikkat çekmektedir. 2020 yılında yayınlanan makale, 2011 yılında Van’da gerçekleşen depremin ardından depremin görsel simgesi haline gelen 13 yaşındaki depremzede Yunus Geray’ın fotoğrafını çeken muhabir Ümit Bektaş ile yapılan yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşme notlarını içermekte ve fotoğrafın izini sürerek imgenin görsel rejimde doldurduğu boşluklar ve oluşturduğu söylemlerle nasıl bir anlam dünyasının parçası olduğuna, bir nesne olarak nasıl metalaştığına ışık tutmaktadır (Kaya, 2020, s.181).

Bu çalışma deprem haberlerinde çocukların nasıl temsil edildiği sorusu çatısı altında temellenmiş olup, söylem analizi, Hürriyet, Sabah, Bianet ve Gazete Duvar ile sınırlandırılmış ve diğer medya organları çalışmanın dışında tutulmuştur. Google Haberler üzerinden seçilen tarih aralığında “İzmir” ve “İzmir depremi” anahtar kelimeleri ile yapılan arama sonucunda elde edilen bütün haberler incelenmiş ve en çok habere yer veren ana akım medya organları örnekleme dahil edilmiştir. Niteliksel araştırmalarda sayısal büyüklük yerine, araştırılan konuya ilişkin belirgin çözümler üzerinde durmanın önemi göz önüne alınarak (Sözen, 1999, s. 94) Sabah gazetesinde beş haber, Hürriyet gazetesinde ise üç haber Google Haberler’den elde edilen veriler ışığında çocuk haberlerini doğrudan konu edindiği gerekçesiyle söylem çözümlemesi ile analiz edilmeye uygun görülmüştür. Alternatif yayın organlarının ise haber arşivlerine internet

<sup>4</sup><https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html>  
(Erişim tarihi: 9 Temmuz 2022)

<sup>5</sup><https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html>  
(Erişim tarihi: 9 Temmuz 2022)





sitelerinden ulaşılabilmiş, verilere açık olarak ulaşabilmek araştırma için kolaylık sunmuştur. Örneklem olarak seçilen gazetelerin internet sitesinde 1-7 Kasım 2020 tarih aralığında yapılan araştırma aynı zamanda İzmir depremine ilişkin en çok haberin yapıldığı dönem olarak dikkat çekmekte, 7 Kasım 2020 tarihinden itibaren yayınlanan haberler çocuk haberlerini konu edinmediği gerekçesiyle örneklem dışında tutulmuştur.

İzmir depremi, medyada yer alış biçimiyle iletişim bilimlerinin ilgi odağı olmuştur. Usta ve Yükseler'in 2021 yılında yapmış oldukları "Afetlerde Sosyal Medya Kullanımı ve Etik İnkilemler: İzmir Seferihisar Depremi Örneği" isimli çalışma, sosyal medya platformlarında yapılan paylaşımlar ve haber içerikleri, medya ve etik konularında düzenlenen ulusal ve uluslararası metinler baz alınarak değerlendirilmiştir. Afet medya yönetimi planı oluşturulması, afet ve acil durumlarda medya kılavuzları geliştirilmesi, kriz durumlarında medya araçları kullanımı konusundaki farkındalık seviyesinin geliştirilmesi gibi düzenlemelerin yapılması gerekliliğine değinen çalışmada, afetlerde medya ve etik konularıyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca, 30 Ekim ile 4 Kasım 2020 tarihleri arasında yapılan sosyal medya paylaşımları ve haber içerikleri değerlendirilerek, AFAD, Türk Psikologlar Derneği, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği ve Türkiye Barolar Birliği'nin web siteleri ve sosyal medya hesaplarında yapılan paylaşımlar medya ve etik çerçevesi içerisinde incelenmiştir (Usta ve Yükseler, 2021).

Bunun yanı sıra, Serçelik ve Kasımoğlu'nun 2022 yılı Ocak ayında yayınlanan çalışması da, İzmir depremini konu edinmekte ve yeni medyada gerçekleştirilen etik ihlaller arasından amaçlı örneklem yöntemine göre seçilen örnekler, doküman analizi yapılarak incelenmektedir. "Nefret söylemi, özel yaşamın gizliliği, yanıltıcı başlıklandırma ve yoğun reklama maruz bırakma" konuları altında incelenen yeni medya çıktılarının doğal afet sonrasında dahi birçok etik ihlale sebebiyet verdiği belirlenmiştir (Serçelik ve Kasımoğlu, 2022).

Erdem ve Kaynar (2022) ise "Sesimizi Duyan Var mı?": İzmir Depremi Konulu Televizyon Haberlerinde Çocukların Temsili" başlıklı makalede, enkaz altından çıkarılan çocukların televizyon haberlerindeki temsili çözümlenmeyi ve bu haberlerde çocuk haklarının ihlâl edilip edilmediğini incelemeyi amaçlamıştır. Show TV, ATV, Fox TV'nin YouTube kanallarında 2-3 Kasım 2020 tarihlerinde yayınlanan ana haber bültenlerinin incelendiği çalışmada altı haber Van Dijk'in eleştirel söylem çözümlenmesi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırma sonucunda, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'deki ilkelerin ve diğer mesleki düzenlemelerdeki çocuk haklarına yönelik maddelerin dikkate alınmayarak, çocuk haklarının ihlal edildiği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmada, hak ihlâli içeren bu içeriklerin, dijital medya ortamlarında hızlı bir şekilde kamusal dolaşıma girmesi ve bıraktığı dijital izlerin silinmesinin de zor olmasına dikkat çekilmiştir.

## ÇOCUK ODAKLI HABERCİLİK

Etik kavramı, pratik felsefenin insanların ahlaki eylemlerini konu alan ve bir eylemi ahlaki açıdan iyi bir eylem yapan niteliksel durumla ilgilenen bir alandır (Uzun, 2009, s. 19). İletişim etiği ise, haber ajansları, gazeteler, radyo ve televizyon yayın kuruluşları, yeni medya habercilik platformları, halkla ilişkiler ve reklam faaliyetlerinin tamamını kapsayan bir meslek etiği bütünüdür.





1970’lerde kitle iletişim araçlarındaki hızlı büyüme ve gelişme, iletişim etiği araştırmalarına gereksinimi arttırmakta, medyada sorumluluk ve kamusal yarar sağlama çalışmalarını kapsamaktadır. Medya aracılığıyla içerik üreten kişilerin, kamuoyuna bilgileri doğru bir şekilde değerlendirerek aktarması, içeriklerin öznesi konumundaki kişilerin hak ve sorumluluklarını göz önünde bulundurarak etik değerler ışığında paylaşması, iletişim etiği konusunda bilgi birikimi ve mesleğe ilişkin etik değerlere hâkim olması ile mümkündür.

Ulusal bayramlar, Dünya Çocuklar Günü, eğitim-öğretim yılı, ‘karne coşkusu’ gibi konular medyanın çocuklara en çok yer verdiği konulardır. Bu özel günlerin dışında ise çocuklar, şiddet, cinsel taciz, çocuk istismarı gibi suiistimaller ya da yangın, deprem, sel gibi doğal afetlerde veya kazalarda olayın duygusallaştırılmasını sağlayan haber nesnelere sahiptir. Çocuklar sadece suçta itildiklerinde, herhangi bir olayda kurban olduklarında, belirli gün ve haftalarda rutin haber öyküleriyle yer ve zaman doldurma öğeleri olarak medya gündemine girer (Cangöz, 2021, s.198). Şüphesiz ki, medya içeriklerine konu olan en korunmasız kitle çocuklardır. Çocukları, medyanın zararlı etkilerinden korunmak için gazetecilik etik kodlarında çocuklara yönelik özel ilke ve esaslar bulunmaktadır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (TGC) Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’ne<sup>6</sup> göre:

1. Suça itilmiş çocuklarla ilgili suçlarda ve cinsel saldırılarda 18 yaşından küçük olan suç faili ya da mağdurların kimliklerini açıklayacak ya da tanınmalarına yol açacak şekilde yayın yapılmamalı, fotoğraf, görüntü ve çizim kullanılmamalıdır.
2. Çocuğun kişiliğini ve davranışlarını etkileyebilecek durumlarda, gazeteci, bir aile büyüğünün veya çocuktan sorumlu bir başkasının izni olmaksızın çocukla röportaj yapmamalı veya görüntüsünü almaya çalışmamalıdır.
3. Çocuklarla ilgili haberlerde soruna dikkat çekmek, kamuoyunda yaratacağı etki ve yarar dikkate alınmalıdır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin ilk maddesi uyarınca, çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, 18 yaşına kadar her insan çocuk sayılır. Medya tarafından sunulan en güçlü trajedi, çatışma, doğal afet ve umut görüntülerinde çocukların kullanılmasıdır. Gazetecilik etik kurumu Media Wise Trust, haber yaparken çocuklara istemeden zarar vermenin önüne geçmek adına savaş ve afet durumlarında gazeteciler için rehber ilkeler geliştirmiştir. Bu ilkeler arasında, çocuğun yararını her şeyden üstün tutmak, izin almak, tam kimlik verirken düşünmek, açıklama yapmak, çocuklara zaman tanımak, yanlış beklentilere yol açmamak, her adımı iki kere kontrol etmek, temaslar kurmak, olumlu olana odaklanmak ve konuşmak için alan ayırmak bulunmaktadır (UNICEF, 2010, s.101-102).

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu’na göre, medyanın çocukları sunma şekli bir dizi mitin ölümsüzleştirilmesine neden olmaktadır:

1. Gelişmekte olan ülkelerde yaşayan aileler; yoksulluk içinde yaşayan çocuklar, savaş

<sup>6</sup><https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi.html>  
(Erişim tarihi: 9 Temmuz 2022)





ve afet mağdurları bireyselliğini ve insanlığını kaybetmektedir. Genellikle, kendi adlarına hareket edemeyen, düşünemeyen veya konuşamayan çaresiz kurbanlar olarak sergilenirler.

2. Çocuklarla ilgili konular medyada ele alınırken çoğunda sansasyonel konulara odaklanılır, çocukların karşı karşıya kaldığı, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde özetlenen geniş bir yelpazedeki meseleler göz ardı edilir.

3. Çocuklarla ilgili medyada çıkan haberler genellikle bir kereye mahsus olmak üzere ele alınır; haber sonradan analiz edilerek takip edilmez veya çok az takip edilir.

4. Çocukların hayatının gizliliğine her zaman saygı gösterilmez.

5. Çocuklar haberlerde yer aldığı zaman, genellikle kalıp yargılar olarak sergilenir; örneğin, Afrika'daki "açlıktan ölen çocuklar" veya "sorumsuz gençler (UNICEF, 2010, s.39).

Stijn Joye (2009), doğrudan merceğe bakan çocukların uzaktaki okuyuculara/izleyicilere hitap ettiğini ve onları harekete geçirdiğini ifade eder. Buna bağlı olarak eleştirel söylem analizinin, haber anlatılarının küresel hiyerarşisini yeniden ürettiğini vurgulamaktadır. Uluslararası krizlerle ilgili haberler, yalnızca mevcut küresel ayrılıkları ve güç yapılarını yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda 'biz' ve 'onlar' arasındaki sosyokültürel farkı ve yoksulluk ve refah, tehlike ve güvenlik ayrımlarını inşa eder ve sürdürür. Joye'a göre tüm bunların sınırları söylemsel alanda, felaket ve afet haberciliği ile üretilen kültürel metinler aracılığıyla çizilmektedir (s.57-58).

## SÖYLEMİN GÜCÜ

Söylem genel tanımı ile dünyayı belli biçimlerde anlama ve onun hakkında konuşma biçimidir. Söylem, farklı biçimlerde dilbilimciler tarafından tanımlanmakta, en çok kullanılan tanımı ise, 'birbirine bağlanmış ve birden çok cümleyi içeren dil parçası' olarak literatürde yer almaktadır (Devran, 2010, s. 56). Söylem birçok alanda kullanılmakta, sosyolojide ise inanç sistemleri ve değerler hakkındaki konuşma biçimini ifade etmek için kullanılmaktadır.

Akademik düzlemde söylem çalışmalarının yaygınlaşması, 1980'lerin ortalarında Hacettepe Üniversitesi'nde söylem çözümlemesi dersinin okutulmaya başlaması ve bu konuda ilk yazıların yayımlanmaya başlaması ile hız kazanmıştır Söylem kavramını Türk literatürüne, dilbilimci Ahmet Kocaman 1987 yılında 1.Uluslararası Dilbilim Kurultayı'nda sunduğu bildirisi ile kazandırmıştır (Kocaman, 2009, s.4).

Söylem; durum, kurum ve kendisini çevreleyen toplumsal yapılar arasındaki diyalektik ilişki ağlarına işaret etmekte, Erol Mutlu (2008, s.262) ise söylemi, cümlelerin üstünde dilin örgütlü bir biçimde kullanımı şeklinde tanımlamaktadır. Edibe Sözen'e göre ise ( ) bilginin dildeki kullanımı, gücün dildeki kullanımı, ideolojinin dildeki kullanımı birer dil eylemidir ve bunların fonksiyonelliği ancak bir söylem içinde anlamlı hale gelir (1999, s.13).

Kendi anlatım biçimini yaratan, tutarlı, bağlantılı, anlamlar bütünü olan söylem, bir özneyi gerektirir ve bir nesneyle ilgilidir (Aslan, 2004, s.16). Söylemler üzerinden toplumlar, kimlikler, inançlar ve sosyal gruplar gibi özgün değerlerini ve algılarını yansıtmaya imkân bulurlar. Söylem bu anlamda tarih üstü bir boyuta kavuşur. Ancak söylem, dil üzerinden varoluşsal bir anlam





kazanırken; etkinliği, yaygınlığı ve işlevi dönemler boyunca değişmektedir.

Söylem, yapısal ve içeriksel tutarlılığı olan ve sosyal bağlamda bireylere anlamı inşa etmeye olanak tanıyan dilsel malzemenin araçları olarak görülmektedir. Anlamın inşasına dair vurgu, söylemin eylemsel bakış açısını içerir (Wood ve Kroger'den akt. Çelik & Ekşi, 2013, s. 101). Söylemin anlaşılması için temel kavramlar yapı, işlev, bağlam, bağıntı, iletişim yetisi ve dil kullanımı kavramlarıdır. Bu kavramların açıklanmasında değişik bilimlerden yararlanılabilir ama dilbilim bu bilimlerin odağı durumundadır, çünkü insan iletişiminin en etkin aracı dildir. Dolayısıyla dilbilim kavramının uzağında bir söylem incelemesi eksik kalacaktır (Kocaman, 2009, s.11). Hem yapısalcılara hem de post yapısalcılara göre bizlerin gerçekle yüzleşmesi dil sayesinde mümkün olmaktadır. Başka bir anlatımla fiziksel objeler mevcuttur ama söylemler mevcudiyetlere anlam kazandırmaktadır (Devran, 2010, s.60).

Söylem çözümlemesi, haber çözümlemesine ilişkin kuramsal ve yöntem bilimsel bir yaklaşımdır. Kültürel incelemelerde Foucault'un kullandığı anlamda, söylem analizi dilin ve diğer kodların anlamı ile uğraşır ve bu kodlarda güç ilişkileri üzerine odaklanır (Erdoğan & Alemdar, 2010, s. 295). Yorumlayıcı bir inceleme alanı olan söylem analizi, 1970'li yıllardan bu yana iletişim çalışmalarında kullanılmakta ve metinlere sızmış anlamların ifşası noktasında araştırmacılara özgürlük alanı sunmaktadır. Söylem çözümlemesinde metin parçalara ayrılmadan bir bütün olarak ele alınmakta ve metin içindeki söylem kalıplarının nasıl inşa edildiğini ortaya koymaktadır.

Söylem çözümlemesi, okuyucuların algı, düşünce ve değerlendirmeleri sonucunda söyleme yansıyan ideolojileri belirlemek için medya metinlerinden seçilen sözcük ve sözcük öbeklerini kullanır. Böylece açık dilsel yapılardan örtük ideolojik yapılara ulaşmak amaçlanır (İnceoğlu ve Çomak, 2009, s.12).

Hegemonya, sınıf, tür, güç, etnik yapılar, yeniden inşa, çıkar grupları, sosyal yapı ve sosyal düzen gibi konular, söylem üzerine araştırma yürüten dilbilimcilerin çalışma alanlarından bazılarıdır. Eleştirel söylem analizi, Habermas'ın meşruiyet ve Foucault'un güç, tahakküm, disiplin ve söylem düzeyleri kavramlarından yararlanmışlardır.

Haber çözümlemelerinde en çok kullanılan ve metni, anlam ve üretim düzeylerini dikkate alarak analiz eden Van Dijk'in söylem analizi yöntemi (Dursun, 2004, s. 104), metnin içeriği, retorik, semantiği ve anlatısını kapsamaktadır. Haberin yapısını ve ideolojik sunumunu ortaya çıkarması bakımından Van Dijk'in söylem yaklaşımı iletişim bilimlerinde öne çıkmaktadır.

Van Dijk'in söylem çözümlemesi çalışmalarında ısrarla üzerinde durduğu boyutlardan biri de söylemin toplumsal yapısına bağlıdır. Her söylem bir sosyal ortamda oluşur ve toplumsal ortamın fikir iklimi ve ideolojik yapısı söylemin süreci üzerinde büyük etki yaratır (Güngör, 2018, s.270-272).







## YÖNTEM

Van Dijk, haberi kamu söyleminin bir formu olarak kabul etmekte, haber söyleminin temel yapısını şekillendiren bağlamsal etkenlerin önemine vurgu yapmaktadır. Van Dijk, haber anlatısını sentaktik ve semantik olarak iki ayrı dilsel çözümleme türünde ele almakta, sentaksı kullanılan cümlelerin gramatik yapıları, semantiği ise sözcüklerin, cümlelerin ve dolayısıyla bütün söylemin anlamı olarak tanımlar. Makro yapı çözümlemesinde tematik ve şematik çözümleme yapılarak, başlıklar, haber girişleri, ana olay, haber kaynakları, ardalın ve bağlam bilgisi, olay taraflarının olayları değerlendirmesi gibi unsurlar ele alınmaktadır. Ayrıca fotoğraflar da tematik yapı unsuru olarak ele alınabilir. Mikro yapı çözümlemesinde ise, sentaktik çözümleme, bölgesel uyum, kelime seçimleri ve retorik çözümlemeleri yapılmaktadır. Sentaktik çözümlemede cümlelerin kullanım yapılarına (aktif ya da pasif olması, nedensellik ilişkileri, bölgesel uyum) bakılmaktadır (Özer, 2009, s.90-91).

### A. Makro Yapı

1. **Tematik yapı** (Başlık/lar, haber girişi/spot, fotoğraf)
2. **Şematik yapı**
  - Durum (Ana olayın sunumu, sonuçlar, ardalın bilgisi, bağlam bilgisi)
  - Yorum (Haber kaynakları, olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar)

### B. Mikro Yapı

1. **Sentaktik çözümleme** (Cümle yapılarının aktif/pasif ve basit/karmaşık olması)
2. **Bölgesel uyum** (Nedensellik, işlevsellik, referansal ilişki)
3. **Kelime seçimleri**
4. **Haber retorikliği** (Fotoğraf, inandırıcı bilgiler, görgü tanıklarının ifadeleri)

Haber metni önemli bilgiden önemsiz doğru hiyerarşik yapıya sahiptir. Haberi üreten kendi bakış açısına göre topladığı verileri önem sırasına koyarak iletir. En önemli bilgiyi haber metninin genel tavrını da yansıtacak biçimde başlıkta kullanılır. Haberin spotu ise önemli bilginin yoğunlaştığı kesiktir. Haberin ayrıntılarına yer verilen metni ise bilgilerin öncelik sırasıyla ve önem vurgusuyla verilmesi biçiminde oluşturulur. En önemsiz ayrıntılar ise son tümcelerde yoğunlaşır. Van Dijk, haberin söylem çözümlemesinde bu hiyerarşik yapıyı dikkate alır (Güngör, 2018, s.272).

Haber, her ne kadar gerçek olaylara dayansa da sonuçta olayı izleyen gazetecinin zihinsel sürecinden geçer ve orada işlenir. Bu yüzden gazetecinin metinde kullandığı tümce yapısı, cümleler, sözcükler ve söz dizimi metnin genel söylemi açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda, analiz kapsamında seçilen haberlerin söylem çözümlemesi Van Dijk'ın belirttiği kategoriler çerçevesinde incelenmiştir. Amaçsal örneklem ile seçilen haberler, Van Dijk'ın gazete haberlerini analiz etmek üzere geliştirdiği "eleştirel söylem analizi" yöntemi çerçevesinde haberlerin "makro" yapılarına odaklanılmıştır.





## BULGULAR

Araştırma kapsamında çalışmanın evrenini Türkiye’de yayın hayatına devam eden alternatif ve ana akım medyanın internet siteleri oluşturmaktadır. Çocukların haberde etik bağlamda nasıl söylem kalıplarıyla sunulduğunu tespit etmek için ana akım yayın organlarından Hürriyet ve Sabah gazetelerinin internet siteleri, alternatif yayın organlarından ise sadece internet üzerinden yayın yapan Bianet ve Gazete Duvar örneklem olarak belirlenmiştir. Çalışmada, 30 Ekim 2020 tarihinde İzmir’de gerçekleşen depremin ardından belirlenen internet sitelerinde çocuk haberlerinin nasıl sunulduğunu ortaya koymak için depremin gerçekleştiği tarihi takip eden yedi günlük süre içerisinde örnekleme dâhil olan internet sitelerinde çıkan haberler incelemeye tâbi tutulmuştur. İncelen gazetelerde gerçekleşen deprem ile ilgili olarak yayınlanan çocuk haberlerinin söylem yapılarını ortaya koymak amacıyla, ana akım medyada konu ile ilgili toplam sekiz, alternatif medyada ise toplam on yedi haber analize dâhil edilmiştir.

Söylem analizi, Hürriyet, Sabah, Bianet ve Gazete Duvar ile sınırlandırılmış, diğer medya organları çalışmanın dışında tutulmuştur. Örneklem olarak seçilen gazetelerin internet sitesinde 1-7 Kasım 2020 tarih aralığında yapılan araştırma aynı zamanda İzmir depremine ilişkin en çok haberin yapıldığı dönem olarak dikkat çekmekte, bu tarih aralığı araştırma için bir sınırlılık oluşturmaktadır.

Tablo1’de ana akım internet gazetelerine ait haberlerin tarihleri, haber başlıkları ve türleri yer almaktadır. Google Haberler üzerinden seçilen tarih aralığında “İzmir” ve “İzmir depremi” anahtar kelimeleri ile yapılan arama sonucunda elde edilen bütün haberler incelenmiş ve en çok habere yer veren ana akım medya organları örnekleme dâhil edilmiştir. Sabah gazetesinde beş haber, Hürriyet gazetesinde ise üç haber Google Haberler’den elde edilen veriler ışığında çocuk haberlerini doğrudan konu edindiği gerekçesiyle söylem çözümlemesi ile analiz edilmeye uygun görülmüştür.

**Tablo 1.** Ana akım medya

Tarih	Haberin Başlığı	Tür	Gazete
2 Kasım 2020	<i>İzmir'deki acı deprem sonrası AFAD başkanından son dakika açıklaması! 14 yaşındaki İdil Şirin enkazdan kurtarıldı; kardeşi İpek ise...</i>	Haber	Sabah
3 Kasım 2020	<i>İzmir'de enkazda mucize Ayda Bebek 91 saat sonra böyle çıkarıldı</i>	Video Haber	Sabah
4 Kasım 2020	<i>“İzmir depreminde Ayda kurtarıldığı an ne olduğunu anlattı: Ayda kurtulduğunda enkazdan çıkmış gibi değildi”</i>	Haber Röp.	Sabah
4 Kasım 2020	<i>“Çınar ve Sayra Alpgündüz'ün son sözleri herkesi derinden etkiledi! Rıza Bey apartmanından acı haber geldi!”</i>	Özel haber	Sabah
6 Kasım 2020	<i>“Binali Yıldırım'dan Ayda Gezgin ve Elif Perinçek'e ziyaret”</i>	Haber (Ajans)	Sabah
2 Kasım 2020	<i>“İzmir'deki depremde yıkılan Emrah Apartmanı'ndan 58 saat sonra İdil kurtarıldı ama kardeşi İpek'ten acı haber</i>	Haber (Ajans)	Hürriyet





	geldi”		
3 Kasım 2020	“İzmir’de yürek yakan kare! Babaanne ve 4 torunu böyle uğurlandı...”	Haber (Ajans)	Hürriyet
6 Kasım 2020	“İzmir depreminden 91 saat sonra kurtarılan Ayda’dan haber var...”	Haber (Ajans)	Hürriyet

Tablo 2. Alternatif medya

Tarih	Haberin Başlığı	Tür	Gazete
2 Kasım 2020	“Rıza Bey’den bir kötü haber daha: İki kızların cansız bedenleri bulundu”	Haber	Gazete Duvar
2 Kasım 2020	“Elif Perinçek’in sağlık durumu iyi: Nevzat Aydın eğitim masraflarını üstlenecek”	Haber	Gazete Duvar
2 Kasım 2020	“Elif’in gülüşünü görünce gözyaşlarımızı tutamadık”	Röp.	Gazete Duvar
2 Kasım 2020	“14 yaşındaki İdil Şirin 58 saat sonra enkazdan çıkarıldı”	Haber	Gazete Duvar
2 Kasım 2020	“3 yaşındaki Elif Perinçek 65. saatte enkazdan sağ çıkarıldı”	Haber	Gazete Duvar
2 Kasım 2020	“Babaanne ve torunlarının cansız bedenlerine ulaşıldı”	Haber	Gazete Duvar
3 Kasım 2020	“Depremde ölen babaanne ve 4 torunu toprağa verildi”	Haber	Gazete Duvar
3 Kasım 2020	“Ayda Gezgin 91 saat sonra enkazdan sağ çıkarıldı”	Haber	Gazete Duvar
3 Kasım 2020	“Eşi ve ikiz kızlarını depremde kaybetti”	Haber	Gazete Duvar
5 Kasım 2020	“Mucize’leri metalaştırmak”	Köşe	Gazete Duvar
7 Kasım 2020	“Acının gösteri, performans ve meta değeri”	Köşe	Gazete Duvar
2 Kasım 2020	“3 yaşındaki çocuk 65 saat sonra enkazdan çıkarıldı”	Haber	Bianet
2 Kasım 2020	“Çocukların yaşama karşı tekrar güven kazanmalarını sağlamalıyız”	Röp.	Bianet
3 Kasım 2020	“İzmir’de enkazdan 91. saatte bir çocuk çıkarıldı”	Haber	Bianet
4 Kasım 2020	“Acıyı paylaşmak için gösterilen bir kare çocuk istismarı olabilir”	Röp.	Bianet
5 Kasım 2020	“Depremi çocuklara anlatırken nelere dikkat etmeliyiz?”	Röp.	Bianet
7 Kasım 2020	“Haber değeri, çocuğun üstün yararından da mı üstün?”	Köşe	Bianet

Tablo2 ise, örneklem olarak seçilen alternatif gazetelere ait haberlerin tarihlerini, haber başlıklarını ve türlerini göstermektedir. Belirlenen tarih aralığında, alternatif medya organlarının arşivleri incelenmiş ve en çok habere yer verdiği için Gazete Duvar ve Bianet örneklem olarak seçilmiştir. Seçilen alternatif medya kanallarının kendi internet sitelerinde yer alan arşiv içerisinde Gazete Duvar’dan on üç, Bianet’ten ise on haber çocuk haberlerini doğrudan konu





edindiği için analize tabii tutulmuştur. Ana akım gazetelerin internet sitelerinden farklı olarak üç köşe yazısı, çocuk haberlerinin etik değerler kapsamında verilmesi gerekliliğini konu edinmesi dolayısıyla örnekleme dahil edilmiştir.

### Haber Başlıklarında Çocuk

Haber başlıkları, haberin vitrinini oluşturan en önemli ögedir. Bu nedenle başlık oluştururken kullanılan kelimeler özenle seçilmeli, okuyucuya haber hakkında en yalın ve net bilgiyi verebilmeli, haberi okutabilmelidir. Örnekleme olarak seçilen ana akım yayın organlarından Sabah ve Hürriyet'teki toplam sekiz haberin başlığında Tablo1'de de görüldüğü gibi enkaz altında kalan çocukların isimleri kullanılmıştır. Enkaz altında kalma sürelerine de odaklanan haber başlıklarında, 'mucize', 'acı' ve 'yürek yakan' sözcükleri dikkat çekmektedir. Kurtulan çocuklar 'mucize' olarak aktarılırken, yaşamını yitiren çocuklar ise 'acı' ve 'yürek yakan' olarak nitelendirilmektedir. Haber başlıklarında kullanılan ifadeler, olayı trajik bir şekilde okuyucuya aktarmakta ve söz konusu "acı" hakkında detaylı bilgi için okuyucuyu metne yönlendirmektedir.

"İzmir'de enkazda mucize Ayda Bebek 91 saat sonra böyle çıkarıldı"

(3 Kasım 2020/Sabah)

"Çınar ve Sayra Alpgündüz'ün son sözleri herkesi derinden etkiledi! Rıza Bey apartmanından acı haber geldi!" (4 Kasım 2020/Sabah)

"İzmir'deki depremde yıkılan Emrah Apartmanı'ndan 58 saat sonra İdil kurtarıldı ama kardeşi İpek'ten acı haber geldi" (2 Kasım 2020/Hürriyet)

"İzmir'de yürek yakan kare! Babaanne ve 4 torunu böyle uğurlandı..." (3 Kasım 2020/Hürriyet)

Araştırma dâhilinde Gazete Duvar ve Bianet'in internet sitelerinden toplam on yedi haber incelenmiştir. Gazete Duvar'a ait olan haber başlıklarında öncelikle dikkat çeken söylem yapılarının, çocuk isimleri ve enkazda bulunma saatlerine vurgu yaptığı görülmektedir. Ayrıca 5 Kasım 2020 tarihli "Mucize'leri metalaştırmak" ve 7 Kasım 2020 tarihli "Acının gösteri, performans ve meta değeri" başlıklı haberlerde kullanılan "mucize" ve "meta" kelimeleri, habere konu olan çocukları yücelterek, onların bir üretim aracı nesnesi olarak kullanılmasına yönelik duyulan rahatsızlığı ifade etmektedir.

"Elif Perinçek'in sağlık durumu iyi: Nevzat Aydın eğitim masraflarını üstlenecek" (2 Kasım 2020/Gazete Duvar)

"Elif'in gülüşünü görünce gözyaşlarımızı tutamadık" (2 Kasım 2020/Gazete Duvar)

"Ayda Gezin 91 saat sonra enkazdan sağ çıkarıldı" (3 Kasım 2020/ Gazete Duvar)

Bianet'te yer alan başlıklarda ise, depremzede çocukların isimlerinin kullanılmadığı, "çocuk" olarak ifade edildiği ve enkazda kalma sürelerine yer verildiği görülmektedir. Haber niteliği taşımayan metinler dışında, köşe yazıları ve röportajların başlığında "çocuk istismarı", "çocuğun yararı" ve "güven" gibi kavramlarla özne haline gelen çocukların, zarar görmemesine yönelik içeriklere vurgu yapılmaktadır.

"3 yaşındaki çocuk 65 saat sonra enkazdan çıkarıldı" (2 Kasım 2020/Bianet)

"İzmir'de enkazdan 91. saatte bir çocuk çıkarıldı" (3 Kasım 2020/Bianet)

"Çocukların yaşama karşı tekrar güven kazanmalarını sağlamalıyız"

(2 Kasım 2020/Bianet)





MEDİAJ

“Acıyı paylaşmak için gösterilen bir kare çocuk istismarı olabilir”  
(4 Kasım 2020/Bianet)

“Depremi çocuklara anlatırken nelere dikkat etmeliyiz?” (5 Kasım 2020/Bianet)

“Haber değeri, çocuğun üstün yararından da mı üstün?” (7 Kasım 2020/Bianet)

## Haberin Giriş/Spotlarında Çocuk

Haber başlıklarından sonra, haberi tanımlayan ve içeriğine dair daha ayrıntılı bilgiler sunan haber girişleri, haberin devamını okuma noktasında okuyucuyu etkilemeye yöneliktir. Ana akım medyada kullanılan haber girişlerine bakıldığında, Hürriyet ve Sabah gazetesinin internet sitesinde, bir haberde siyasi bir kimliğin ön plana çıkarıldığı görülmektedir. İncelenen haberlerde, enkazda kurtulan çocuk özne için “sevinç gözyaşları”, “şükür sebebi” ve “gözyaşlarına boğan mucize” gibi ifadeler kullanılmış, çocukların isimleri ve yaşları açıkça ifade edilmiş, kurtarma faaliyetlerinde bulunan ekiplere vurgu yapılarak kahramanlaştırılmıştır. Yaşamını yitiren çocuklar için ise “cansız beden” ve “yürek sızlatan bir hikâye” ifadeleri yer almaktadır. Ayrıca Sabah gazetesinde, sansasyonel bir haber dili yaratmak adına ünlem ifadesi ve “son dakika” sözcüğü kullanılarak, okuyucuda heyecan yaratılmak istenilmiştir. Bunun yanı sıra çocukların yaşı ve enkaz altında kalma süreleri sayısal olarak vurgulanan ifadeler arasındadır. Çocuk olmaları ve enkaz altında kalma süreleri haberin en çarpıcı bilgisi olup konu dramatikleştirilmektedir.

“Eski Başbakan ve AK Parti İzmir Milletvekili Binali Yıldırım, İzmir'de meydana gelen depremde enkazdan kurtarılan depremzedeleri hastanede ziyaret etti. Yıldırım, hastanede görev yapan doktorlara da teşekkür edip, “Teşekkürden daha fazlasını hak ettiğinizi biliyorum” dedi. İzmir'de meydana gelen 6.6'lık depremde yıkılan apartmanların enkazlarından kurtarılan depremzedeleri eski Başbakan ve AK Parti İzmir Milletvekili Binali yıldırım ziyaret etti. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde tedavileri devam eden Ayda Gezgin (4), Arif Emre Nayman (20) ve Elif Perinçek'i (3) ziyaret eden Yıldırım, depremden yaralı kurtulanlara geçmiş olsun dileklerinde bulundu.” (6 Kasım 2020/Sabah)

“Türkiye'yi sevinç gözyaşlarına boğan Ayda operasyonunun tüm çarpıcı ayrıntılarına ulaştı. Elif'in ardından Türkiye'ye umut olan Ayda İzmir depreminin 91. saatinde yeniden şükür sebebi oldu. Türkiye'nin dört bir yanından enkaz altındaki canları kurtarmak için akın eden arama kurtarma kahramanları bir kez daha tarih yazdı. 3 yaşındaki Ayda Gezgin, 91 saat sonra Rıza Bey Apartmanı enkazından çıkarılırken Ayda'nın enkaz altından kurtarılmasına dair çarpıcı son dakika ayrıntıları da gün yüzüne çıktı. İHH kurtarma ekibindeki görevli o anı bakın nasıl anlattı.” (4 Kasım 2020/Sabah)

“İzmir'de 91 saat sonra deprem enkazında gözyaşlarına boğan mucize! Ayda Bebek 91 saat sonra sağ olarak kurtarıcıların kucağında ambulansa bindirilerek hastaneye doğru yola çıkarıldı. Cansın Helvacı, o anları Türkiye'ye canlı yayında sunarken gözyaşlarına hâkim olamadı...” (3 Kasım 2020/Sabah)

“İzmir'deki yaşanan depremin ardından son dakika haberleri üst üste geliyor. İzmir Bayraklı'daki Emrah Apartmanı'ndaki arama kurtarma faaliyetlerini gerçekleştiren ekipler dinleme yaptığı sırada bir kişinin sesi duyuldu. Ekipler sesin geldiği alanda çalışmalarını gerçekleştirdikten sonra enkaz altındaki İdil Şirin, depremden 58 saat sonra canlı olarak kurtarıldı. Son dakika bilgisine göre İzmir'de hayatını kaybedenlerin sayısı 83'e yükseldi.” (2 Kasım 2020/Sabah)

“Depremın vurduğu İzmir'den son dakika haberleri üst üste geliyor. Yerle bir olan Rızabey





Apartmanı'nda arama kurtarma çalışmalarında son katlara ulaşan ekipler anne ve babasının uzun süredir haber beklediği 15 yaşındaki tüp bebek ikizler Çınar ve Sayra Alpgündüz'ün acı haberini vermek zorunda kaldı. Cansız bedenlerine ulaşılan ve el ele can veren ikiz kardeşlerin arkasında yürek sızlatan bir hikaye kaldı... Sayra'nın depremden 1 saat önce babasını deprem sırasında da annesini aradığı ortaya çıktı. İşte tüm Türkiye'yi üzen son dakika haberinin detayları..". (4 Kasım 2020/Sabah)

"İzmir Bayraklı'daki Emrah Apartmanı'ndaki arama kurtarma faaliyetlerini gerçekleştiren ekipler dinleme yaptığı sırada bir kişinin sesi duyuldu. Ekipler sesin geldiği alanda çalışmalarını gerçekleştirdikten sonra enkaz altındaki İdil Şirin, depremden 58 saat sonra canlı olarak kurtarıldı. Ancak arama çalışma ekiplerinden İdil'in çıkarılmasından saatler sonra bir de acı haber geldi, İdil'in enkaz altındaki kardeşi İpek Şirin'in cansız bedeniyle karşılaştı. AFAD'dan yapılan son açıklamaya göre ise, deprem nedeniyle hayatını kaybedenlerin sayısının 79, yaralananların sayısının ise 962 olduğu belirtildi." (2 Kasım 2020/Hürriyet)

"İzmir'de, 30 Ekim'de meydana gelen 6,6 büyüklüğündeki depremde 91 saat sonra Rıza Bey Apartmanı'nın enkazından çıkarılan 3 yaşındaki Ayda Gezgin, yoğun bakımdaki tedavisinin tamamlanmasının ardından Ege Üniversitesi Hastanesi Çocuk Cerrahi Servisi'ne nakledildi." (6 Kasım 2020/Hürriyet)

"Çöken Rıza Bey Apartmanı'nın enkazı altında kalarak hayatlarını kaybeden Arife Yücel (60) ile torunları Diren (3), Lena (4), Vera (6) ve Feda Yücel (10) için cenaze töreni düzenlendi." (3 Kasım 2020/Hürriyet)

Alternatif medyada yer alan haber spotları incelendiğinde, Bianet'in çocuk isimlerini başlıklarda da olduğu gibi kullanmadığı, yalnızca yaş ve enkazda bulunma saati gibi sayısal verilere yer verdiği tespit edilmiştir. Ayrıca Bianet, çocukların durumlarına ilişkin abartı ifadeler yerine, "canlı" ve "yaralı" sözcüklerini kullanmaktadır. Gazete Duvar ise Bianet'ten farklı olarak çocuk isimlerini spota taşımış, aynı şekilde yaş ve saat bilgilerini ön plana taşımıştır. "Cansız beden" ve "cenaze" sözcüğünü yaşamını yitiren çocuklar için, "sağ" sözcüğünü ise yaşayan çocuklar için kullanmaktadır. Gazete Duvar, enkaz altından kurtarılan çocuk için yardımda bulunan yönetici ile ilgili bilgiyi bir haberinde spota taşıyarak, çocuklara yönelik yardım eylemlerine dikkat çekmiştir.

"İzmir'in Bayraklı ilçesinde, Doğanlar Apartmanı'nın enkazından yaklaşık 65 saat sonra 3 yaşındaki çocuk yaralı çıkarıldı. Çocuk, depremde yaralı kurtarılan 106'ncı kişi oldu." (2 Kasım 2020/Bianet)

"İzmir'de arama kurtarma çalışmalarının 91. saatinde, 3 yaşındaki bir çocuk canlı kurtarıldı." (3 Kasım 2020/Bianet)

"İzmir depreminde Rıza Bey Apartmanı'nın enkazı altında kalan Sayra ile Çınar adındaki ikiz kardeşlerin cansız bedenlerine ulaşıldı." (2 Kasım 2020/Gazete Duvar)

"İzmir'deki Emrah Apartmanı enkazından yaklaşık 58 saat sonra 14 yaşındaki İdil Şirin yaralı çıkarıldı. Aynı yerde İdil Şirin'in kardeşi İpek Şirin'in ise cenazesine ulaşıldı." (2 Kasım 2020/Gazete Duvar)

"İzmir depreminde yıkılan Doğanlar Apartmanı'nın enkazı altında kalan 3 yaşındaki Elif Perinçek,





65'inci saatte enkazdan sağ çıkarıldı. İlk olarak su isteyen Elif'in sağlık durumunun iyi olduğu öğrenildi. Enkaz altından sağ çıkartılanların sayısı 106'ya ulaştı." (2 Kasım 2020/Gazete Duvar)

"İzmir depreminde yıkılan Rıza Bey Apartmanı'nın enkazından 4 yaşındaki Ayda Gezgin, annesinin dizinin dibinden kurtarıldı. Gezgin 91 saat sonra ekiplerin sağ olarak ulaştığı 107'nci kişi oldu. Ayda Gezgin'in annesi Fidan Gezgin ise kurtarılamadı." (3 Kasım 2020/Gazete Duvar)

Haber metinler dışında, köşe yazıları ve röportajların spotlarında ise, çocukların haberde yer almasına yönelik negatif ve eleştirel ifadeler bulunmaktadır. "Acı görseller" ve "çocuk hakları" sözcüklerinin kullanımı, alternatif medyanın çocukların haberde kullanımına yönelik duymuş olduğu hassasiyeti ifade etmektedir. Bununla birlikte, çocukların en az zararla hayatlarına devam edebilmesi ve doğal afet kaynaklı yaşadıkları travmaların, medya aracılığıyla pekiştirilmemesi için uzman görüşleri alınmıştır.

"İzmir'de yaşanan deprem nedeniyle tanık olduğumuz yaralayıcı olan bir diğer şey de acının hemen ürüne dönüştürülmesi, olayın üzerinden saatler bile geçmemesine rağmen ortaya çıkıveren acı görselleri. Yine gösterinin bir parçası hâline gelen acı deneyimi." (7 Kasım 2020/Gazete Duvar)

"Dün gece bir online alışveriş sitesinde depremin mucize simgesi haline gelen, arama-kurtarma çalışmasının elini tutan Elif Bebek'in elinin bir illüstrasyonu kalemlik, çerçeve, bardak, gibi çeşitli tüketim eşyalarının üzerine resmedilerek satışa sunuldu. Bu durum pek çok kişinin tepkisine sebep oldu ve bu sabah itibari ile satışın durdurulmasını sağladı. Konuya sosyolojik bir perspektiften bakarak, kendimize ve içinde yaşadığımız topluma bu vesile ile bir özeleştiri getirmek mümkün." (5 Kasım 2020/Gazete Duvar)

"Elif ve Ayda'nın enkazdan kurtarıma görüntüleri bize "Neden bu enkaz altındalar?" sorusunu sorduracağına "En zor anımızda bile hayata tutunmamız gerek" mesajını veriyor." (7 Kasım 2020/Bianet)

"Prof. Dr. Yankı Yazgan, "Afet sonrasında çocuklar korkmuş, güvensiz ve kafaları karışmış hissedebilir. Bu süreçlerde çocuğun yaşı göz önünde bulundurulmalı" diyor." (5 Kasım 2020/Bianet)

"Güray, Ayda, Elif... İzmir depremi sonrası enkaz altından çıkarılan çocukların pek çok görüntüsü televizyon ve sosyal medyada paylaşıldı. Deprem travmasını yaşamış çocukların bu görüntülere maruz kalması, görüntülerin defalarca paylaşılması çocuk hakları açısından neler söylüyor?" (4 Kasım 2020/Bianet)

"Ebeveyni işte olduğu için evde yalnız depreme yakalanan ve hayatını kaybeden 10 yaşındaki Elif. Pandemi nöbetindeki hemşirenin göçük altında kalan çocuğu... İzmir depremi çocuk haklarını ve gündüz bakım hizmetlerinin önemini bir kez daha hatırlattı. FİSA Çocuk Hakları'ndan Koman "Çocukların yaşama karşı tekrar güven kazanmalarını sağlamalıyız" diyor." (2 Kasım 2020/Bianet)

## Haber Fotoğraflarında Çocuk

Haber fotoğrafları, haber anlatısında tematik yapıyı oluşturan kurgusal ve retorik öğelerdir. İncelenen haberlerde kullanılan fotoğraflara bakıldığında çocuk fotoğraflarının doğrudan ve



dolaylı olarak kullanıldığı gözlemlenmiştir. Dolaylı olarak kullanılan fotoğraflar stok ya da kurgu görüntülerden oluşurken, doğrudan çocukların belirgin bir şekilde yüzleri de fotoğrafta yer alabilmektedir.

Ana akım medyaya baktığımızda, Sabah ve Hürriyet gazeteleri, hem yaşamını yitiren hem de hayatta olan çocukların fotoğraflarını ve videolarını, enkaz altındaki görüntüleri ile destekleyerek vermiş, tedavi sürecinde olan çocukların ise hastane görüntülerini kullanmıştır. Yüz ifadelerine odaklanan haber fotoğrafları, metinden daha etkili olması nedeniyle okuyucuya net bir şekilde sunulmuş fotoğrafa vurgu yapılmıştır. Bunlara ek olarak cenaze ve defin fotoğraf ve videoları da bulunmakta, böylece haber metinlerinde yer alan söylemlerle bütünlük sağlamaktadır.

Alternatif medya metinlerinde ise çocukların fotoğraflarının doğrudan kullanmak yerine, dolaylı olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir. Özellikle metinlerde de çocukların özne olarak kullanılmasına yönelik hassasiyet gösteren Bianet'in incelenen haberlerinde hiçbir şekilde depremde çocuk fotoğrafı kullanmadığı görülmektedir. Bunun yerine, arkası dönük çocuk görseli, çocuk gölgesi, enkaz altında çıkarılan çocukların eli gibi görseller kullanarak, etik değerler ışığında haberi kurgulamıştır. Gazete Duvar, çocuğun meta olarak kullanımına karşı duran metinlerinin dışında, haber metinlerin çocukların görsellerine yer vermiş, toplam üç görselde yüzü görülmeyen çocuk görseli kullanmıştır.



Şekil 1. Bianet, 5 Kasım 2020





Ayşegül Özbek

Şekil 2. Bianet, 4 Kasım 2020



Şekil3 Bianet, 4 Kasım 2020





Şekil 4. Gazete Duvar, 3 Kasım 2020



Şekil 5. Gazete Duvar, 2 Kasım 2020



## Haberin Kaynakları, Türleri ve Taraflar

Haber gerçek olaylara dayansa da olayı izleyen gazetecinin zihinsel sürecinden geçer ve orada işlenir. Gerçek olayı gözlemleyerek ya da olay hakkında bazı görgü tanıklarından, ilgili kaynaklardan, olayın taraflarından, olayı değerlendiren başka haber kaynaklarından ve çok çeşitli kesimlerden veri toplayan muhabir bu bilgileri kendi bilişsel ve zihinsel süreçlerinden geçirerek haber metnine dönüştürür (Güngör, 2018, s.270). Şematik yapı unsurların olan haber kaynağı ve taraflar, çocukların haberleştirilmesi sürecinin nasıl oluştuğunu tespit etmek açısından önem arz etmektedir. Haberin güvenilirliğini destekleyen kaynak ve taraf boyutu, söylem kalıplarının kimler tarafından oluşturulduğuna ışık tutmaktadır.

Ana akım medyaya baktığımızda, Sabah gazetesinin haber türlerinin birbirinden farklı olduğu görülmektedir. Beş haberinden türü ve haber kaynağı birbirinden farklı olup, haber merkezi tarafından üretilen haber, video haber, haber röportaj, özel haber ve ajans haberi şeklinde türlere ayırmak mümkündür. Haber kaynağı olarak ise İhlas Haber Ajansı (İHA), AFAD, bürokratların görüşleri ve ekiplerin demeçlerine yer vermiştir. İHA kaynaklı 6 Kasım 2020 tarihli haberinde, başlıkta ve fotoğraflarda çocukların Eski Başbakan ve AK Parti İzmir Milletvekili Binali Yıldırım tarafından ziyaret edildiği vurgulanırken, haber içeriğinde verilen demeç, konudan bağımsız olarak işlenmiştir.

“Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Hastanesinde görev yapan doktorlara yaptıkları görev için teşekkür eden Binali Yıldırım, "2020 yılı sizin açınızdan zor bir yıl oldu. Herkes için zor oldu ama sağlıkçılar için çok daha bir yıl oldu. Mart'tan beri gözünüze uyku girmiyor. İnsanlara yardım etmek için sağlıklarına kavuşturmak için olağanüstü gayret gösteriyorsunuz. Bunun üzerine bir de İzmir depremi geldi. Deprem en fazla etkilediği yer burası. 50 yıllık bir hastane olmasına rağmen üzücü bir durum yaşanmadı ama yakın çevrede 17 bina enkaz haline geldi. 114 can kaybımız var, binin üzerinde yaralı var. Bu yaralıları hızlı bir şekilde sizler tedavi ettiniz. Enkazdan kurtarılan o yavrularımızı da sizin şefkatli ellerinize teslim ettik. Şimdi ziyaret ettik, gayet iyiler. Sizlere teşekkür ediyorum. Teşekkürden daha fazlasını hak ettiğinizi de biliyorum. Hakkınız ödenmez. Çok kutsal bir görev yapıyorsunuz. Bu üniversitenin şanına yakışır bir sorumluluk anlayışı içinde çalışıyorsunuz" dedi. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesini yenileme kararı aldıklarını da söyleyen Yıldırım, "Yeni hastanenin projesinin de bugünlerde ihalesine çıkılacak. Ödenek tahsisatı yapıldı, ondan sonra da yapım işlerine geçilecek. Fiziki olarak iyi olmasa bile sağlık hizmetleri bakımından Türkiye'nin en önde gelen hastanesi. Bunu fiziki mekânın güzelliği ile tamamlamak gerekiyor. Bunun adımları atılıyor" diye konuştu. Binali Yıldırım, yaptığı konuşmanın ardından hastanede görev yapan sağlık çalışanları ile fotoğraf çekti." (6 Kasım 2020/Sabah)

Hürriyet gazetesi ise üç haberinin tamamında ajansları kaynak göstermiştir. Anadolu Ajansı (AA) ve Demirören Haber Ajansı (DHA)'ndan faydalanan Hürriyet gazetesindeki tüm haberler tür olarak aynıdır ve ajans haberidir. Haber kaynağı olarak kurtarma ekiplerine ve depremzedelere yer veren Hürriyet, örnekleme dâhil edilen diğer ana akım internet sitesi Sabah'tan bu yönüyle ayrılmaktadır. Deprem anına ilişkin ayrıntılı demeçler, olay gününe ilişkin hikâyelerin yer aldığı haber metinleri, dramatik yönüyle ön plana çıkmaktadır.

Depremde yerle bir olan Emrah Apartmanı'ndan 58 saat sonra sağ kurtulan İdil Şirin'in kurtarma ekibiyle göz göze geldiğinde ilk sözleri "itfaiye amca kardeşimden ses alamıyorum öldü" demek oldu. İlk isteği su olan İdil 3 saatlik çalışma sonrası ölen kardeşi İpek ile birlikte çıkarıldı. (2 Kasım 2020/Hürriyet)





İdil'le göz göze gelen Manisa Büyükşehir Belediyesi İtfaiyesi'nde çalışan Hasan Alaca'nın anlattıkları ise yürekleri dağladı. Alaca "Enkazda çalışma yaparken canlı bir ses duyduk. İdil'le göz göze geldik. Enkazı biraz ayıkladıktan sonra çocuğun gayet sağlıklı yerindeydi. Adını sordum, yaşını sordum hepsini söyledi. Bizden bir isteğiniz var mı diye sorduğumda 'ben susadım su istiyorum' dedi. Sağlık durumu nedeniyle su vermedik. Müdahale ederek uzun bir çalışmanın ardından İdil'i bulunduğu yerden çıkardık" dedi. (2 Kasım 2020/Hürriyet)

Yücel ailesinin akrabası Tayfun Yücel, büyük üzüntü yaşadıklarını söyledi. Aydın'ın Didim ilçesinde yaşadığını, oğlunu ziyaret etmek için gittiği İzmir'de depreme yakalandığını anlatan Yücel, "Depremi ardından önce ailemi kontrol ettim, ardından Hüseyin'in yaşadığı evin yıkıldığını öğrendim. Trafik sıkıştığı için Alsancak'tan Bornova'ya koşarak, gittim. Ben gittiğimde bina yıkılmıştı. Çok büyük acı içerisindeyiz" diye konuştu. (3 Kasım 2020/Hürriyet)

En fazla içeriğe sahip olan Gazete Duvar'ın 5 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan "Mucize'leri metalaştırmak" ve 7 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan "Acının gösteri, performans ve meta değeri" başlıklı içerikler köşe yazısı niteliğinde olup, İzmir depremi özelinde çocukları konu alması ve her iki köşe yazısında da 'meta' kelimesi içermesi noktasında dikkat çekmektedir. Haber değeri taşımasa da, ana olaya ilişkin internet sitesinin duruşunu destekler niteliği taşıdığı için örnekleme dâhil edilen "Acının gösteri, performans ve meta değeri" başlıklı metnin kaynakları köşe yazarının seçmiş olduğu "Acının Antropolojisi" ve "Psikopolitika, Neoliberalizm ve Yeni İktidar Teknikleri" kitaplarına dayanmaktadır. "Mucize'leri metalaştırmak" başlıklı köşe yazısı ise, uzman bir sosyoloğun kaleminden yayınlanmıştır. Gazete Duvar, on bir haber başlığı içerisinde bir alıntıya yer vermiş, on haberde ise alıntı kullanılmamıştır. Belirlenen süre içerisinde incelenen içeriklerin türüne baktığımızda, Gazete Duvar'da iki köşe yazısı, bir röportaj, sekiz haber metni yer almaktadır. 5 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan 'Mucize'leri metalaştırmak' ve 7 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan 'Acının gösteri, performans ve meta değeri' başlıklı köşe yazıları, çocukların içerisinde buldukları durumu ticari olarak pazarlama malzemesi haline getiren kuruluşları eleştiren söylemler içermektedir. Her iki köşe yazısında da 'meta' sözcüğünün kullanılması, Gazete Duvar'ın çocuğun ticari bir ürün için kullanılmasına karşı olan duruşunu desteklemekte ve okuyucuya haber bu çerçevede sunulmaktadır. Anadolu Ajansı (AA), AFAD ve Jandarma Genel Komutanlığı'nı fotoğraflar ve haber metinleri için kaynak gösteren gazete, kendi haber merkezi tarafından oluşturulan metinlere de yer vermiştir.

Geçtiğimiz hafta yaşanan İzmir depremi hepimizi çok üzdü, tanık olduklarımız pek çok açıdan dayanılmazdı. Çabucak örülen dayanışma ağları içimizi biraz olsun ferahlattı. Ama tüm bu acı ve kargaşanın yanında yaşananların gösteriye eklenen yanı, yaranın üzerine yara açmak gibi bir etki bıraktı. Depremden sonra hayatta kalana sevinmek elbette yadsınacak bir durum değil ama acı ve felaket durumlarında, yaşananlara dair hisleri belirtmenin, görsel kullanımlarına dikkat etmenin de bir etiği olmalı mı sorusunu akılda tutmak gerektiğini bir kere daha gördük. Çünkü yaşanan yeterince acı ve gerçekken onu estetize etmeye, afili cümlelerle parlatmaya gerek yok gibi geliyor bana. Hele ki görsellerin kullanımı, küçücük çocukların bedenlerinin nesne gibi ortalığa savrulmuş, ömür boyu geçmeyecek travmayla karşı karşıya kalmış insanların yaşadığı üzerinden yapılan, failleri aklamak, kurbanı daha da kurbanlaştırmak dışında bir anlamı olmayan paylaşımlar... (7 Kasım 2020/Gazete Duvar)

İzmir depreminin yaraları henüz sarılmamışken bu durum konut inşa süreçleri ve kullanılan malzemelerin niteliği, deprem vergileri ve deprem farkındalığı, hak ihlalleri, çocuk hakları ve





istismarı gibi konuların ve daha pek çok benzer konunun tartışmaya açılmasının ve halkın bilinçlendirilmesinin, bu konuda bir kamuoyu oluşturulmasının gerektiğini bizlere bir kez daha göstermiştir. (5 Kasım 2020/Gazete Duvar)

Bianet'in internet sitesinde ise belirlenen süre içerisinde altı içeriğe yer verilmiş, bu içerikler, incelenen tarih aralığında dengeli bir dağılım göstermiştir. 2 Kasım 2020 tarihinde iki, 3 Kasım 2020 tarihinde bir, 4 Kasım 2020 tarihinde üç, 5 Kasım 2020 tarihinde üç, 7 Kasım 2020 tarihinde ise bir içeriğe internet sitesinde yer vermiştir. Bianet, altı haber başlığı içerisinde dört alıntıya yer vermiş, altı haberde ise alıntı kullanılmamıştır. Bir diğer örneklem olan Bianet'in içeriklerinin türüne baktığımızda, bir köşe yazısı, dört röportaj, beş haber metni yer almaktadır. 4 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan *"Acıyı paylaşmak için gösterilen bir kare çocuk istismarı olabilir"* başlıklı röportaj ile 7 Kasım 2020 tarihinde yayınlanan *"Haber değeri, çocuğun üstün yararından da mı üstün?"* başlıklı köşe yazısı, çocukların haber konusu olarak ele alınış biçimlerini ve etik ilkeleri sorgular niteliktedir. Haber merkezi tarafından üretilen haberler için fotoğraf kaynağı olarak Anadolu Ajansı (AA) kullanılmıştır.

## SONUÇ

Türkiye'de çocuk haklarına uygun habercilik yapabilmek için, çeşitli etik kodlar bulunmasına karşın, bu ilkelerin ihlal edildiği akademik araştırmalarda da görülmektedir. Cinsel istismar, şiddet, sömürü ve çocuk evlilikleri gibi konularda medyanın etik değerlere uygun habercilik yaptığı sorgulamaya açık bir konudur. Medya profesyonelleri, çocukları da hakları olan bireyler olarak algılaması gerekirken, çocukları mağdur, muhtaç ve trajedi öznesi olarak sergilemeyi tercih etmektedir. Söz konusu durumlarda çocuklar ile ilgili haberlerde etik ihlaller, genellikle kimliklerinin ifşa edilmesi durumuyla karşımıza çıkar.

Çalışma, literatürde İzmir Depremi'ne dair yer alan diğer akademik çalışmalardan, alternatif medyayı da incelemeye tabi tutması nedeniyle farklılaşmaktadır. Seçilen alternatif medya siteleri arasında, Bianet'in yayın politikası ile örtüşen çocuk odaklı içerik ürettiği görülmektedir. İncelenen haberler nitel ve nicel bulgular bir arada değerlendirildiğinde, ana akım ve alternatif medya organlarına göre farklılık göstermektedir. Depremzede çocuklar ile hayatını kaybeden çocukların isim ve fotoğraflarına niceliksel olarak en çok yer veren ana akım medya sitelerinin, çocukların fotoğraf ve isimlerini açık bir şekilde kullandığı tespit edilmiştir. Başlıklarda da kullanılan çocuk isimleri, 'acı' ve 'yürek sızlatan' ifadeleri kullanılarak dramatikleştirilmiş ve okuyucuda duygusal bir etki yaratması istenmiştir. Bunun yanı sıra, sansasyonel ifadelerin, Sabah gazetesinde, Hürriyet gazetesine oranla daha fazla kullanıldığı, haber başlıklarının, içerik ve fotoğraflarla uyumlu bir şekilde dramatikleşmeyi desteklediği görülmüştür.

Ana akım medya organlarına bakıldığında başlıklarda kullanılan ifadelerin, olayı trajik bir şekilde okuyucuya aktardığı ve söz konusu "acı" hakkında dramatik bilgiler sunduğu görülmektedir. Alternatif medya içeriklerinin başlıklarında ise dramatik öğelere yer verilmemiş, salt bilgiden oluşan bir kurgu tercih edilmiştir. Benzer söylemlerin, haber başlıklarında olduğu gibi haber girişleri/spotları ve metinlerine de yansıdığı görülmektedir. Ana akım medya haber içeriklerinde çocuklar için ise "cansız beden" ve "yürek sızlatan bir hikaye" gibi söylemler kullanmış, "son dakika" vurgusu ile okuyucuda sansasyonel bir etki yaratılmak istenilmiştir.





Tematik olarak ise, alternatif medyada ana akım medyadan farklı olarak, çocuk haberleri vermenin ötesinde çocuk odaklı habercilik nitelik olarak daha baskındır. Bu duruma ek olarak Gazete Duvar’da çocuk haberleri kimlik bilgileri ve fotoğraflar ile sunulurken, Bianet’in isim ve fotoğraf kullanmadığı, belirtmiş olduğu etik değerlere daha bağlı olduğu tespit edilmiştir.

Bianet’in internet sitesinde, haber verme niteliği taşıyan içerikler dışında, çocuk istismarı ve çocukların haber metinlerinde nasıl yer alması gerektiğine dair iki adet içerik bulunmaktadır, bu durum ise Bianet’in çocuk haberlerinin sunumuna dair duruşunu açıkça göstermektedir. Gazete Duvar’ın, İzmir Depremi’nde çocuklar ile ilgili kaleme aldığı metinlerde, çocukların meta değeri olarak kullanılmasına yönelik sadece iki köşe yazısı yayın ilkelerini destekler niteliktedir.

Son söz olarak, haberin çocuk haberleri söz konusu olduğunda yapılandırılmış bir söyleme hizmet ettiği, ana akım medya organları özelinde açık bir şekilde görülmektedir. Dijital medyada sunulan haberler hem geleneksel hem de alternatif medyada farklı yapılar çerçevesinde şekillenmekte, farklı bağlamlarla temsil edilmektedir. İncelenen haber sitelerinin doğal afet ve felaket haberlerinin üretim süreçlerinde çocukları haberin öznesi olarak farklı konumlandığı ve alternatif medya organlarının haber metinlerinde çocukların kullanımı konusunda daha dikkatli olduğu, fakat Gazete Duvar’ın alternatif medya kanalı olarak Bianet’ten ve kendi yayın ilkelerinden bağımsız davrandığı tespit edilmiştir.

## KAYNAKÇA

- Aslan, K. (2004). *Haber nasıl okunur?*. Anahtar Kitaplar.
- Cangöz, İ. (2012). ‘Haberde çocuk birey’. S. Alankuş (Haz.), *Çocuk odaklı habercilik* (s. 198-225). IPS İletişim Vakfı Yayınları.
- Çelik, H. & Ekşi, H. (2013). Söylem analizi, İstanbul: *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı: 27.
- Devran, Y. (2010). *Haber, söylem, ideoloji*. Başlık Yayın Grubu.
- Dursun, Ç. (2004). *Haber hakikat ve iktidar ilişkisi*. Elips Kitapevi.
- Erdem, B. N. & Kaynar, A. (2022). “Sesimizi duyan var mı?": İzmir depremi konulu televizyon haberlerinde çocukların temsili. *Selçuk İletişim*, 15 (2), 737-766. DOI: 10.18094/josc.1113783
- Erdoğan, İ. & Alemdar, K. (2010). *Öteki kuram*. Erk Yayınları.
- Güngör, N. (2018). *İletişim: kuramlar ve yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi.
- İnceoğlu, Y. & Çomak, N. (2009). *Metin çözümlemeleri*. Ayrıntı Yayınları.





Joye, S. (2009). The hierarchy of global suffering: A critical discourse analysis of television news reporting on foreign natural disasters. *Journal of International Communication*, 15(2): 45-61.

Kaya, F. (2020). Bir felaketin görsel ekonomisine dair: Van depremine ait bir fotoğrafın izinde. *Kültür ve İletişim*, 23 (45), 165-184. DOI: 10.18691/kulturveiletisim.710124

Kocaman, A. (2009). *Söylem üzerine*. ODTÜ Yayıncılık.

Mutlu, E. (2008). *İletişim sözlüğü*. Ayraç Yayınları.

Özer, Ö. (2009). *Eleştirel haber çözümlenmeleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Serçelik, H. & Kasımoğlu, S. (2022). Yeni medyada etik ihlaller: İzmir depremi örneği. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Sanat Araştırmaları*, 1 (1), 128-141. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/issar/issue/68552/1074494>

Sözen, E. (1999). *Söylem, belirsizlik, mübadele, bilgi/güç ve refleksivite*. Paradigma Yayınları.

UNICEF. (2010, Ocak). *Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları-Hak temelli perspektif*. <https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/%C3%A7ocuk-haklari-ve-gazetecilik-uygulamalari-hak-temelli-perspektif-0>

Usta, E. & Yükseler, M. (2021). Afetlerde sosyal medya kullanımı ve etik ikilemler: İzmir Seferihisar depremi örneği. *Afet ve Risk Dergisi*, 4 (2), 249-269. DOI: 10.35341/afet.981246

Uzun, R. (2009). *İletişim etiği: sorunlar ve sorumluluklar*. Dipnot Yayınları.

Uzun, R. (2014). Çocukların medyadan ve medyada korunması çocuklara yönelik etik davranış kurallarının incelenmesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (22), 152-167. DOI: 10.31123/akil.441955

## İnternet Kaynakları

<https://www.medyakoridoru.com/gundem/tepki-yagdi-haberturk-tv-canli-yayininda-skandal-goruntuler-muhabir-enkazda-b-21798/> (Erişim tarihi: 20 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/yayin-ilkeleri-sayfasi> (Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2022)

<https://m.bianet.org/bianet/sayfa/hakkimizda> (Erişim Tarihi: 16 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/acinin-gosteri-performans-ve-meta-degeri-makale-1503761> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)





<https://www.gazeteduvar.com.tr/mucizeleri-metalastirmak-haber-1503658> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/esi-ve-ikiz-kizlarini-depremde-kaybetti-haber-1503399> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/ayda-gezgin-91-saat-sonra-enkazdan-sag-cikarildi-haber-1503413> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/depremde-olen-babaanne-ve-4-torunu-topraga-verildi-haber-1503456> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/babaanne-ve-torunlarinin-cansiz-bedenlerine-ulasildi-haber-1503386> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/elif-perincek-65-saatte-enkazdan-sag-cikarildi-haber-1503302> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/14-yasindaki-idil-sirin-58-saat-sonra-enkazdan-cikarildi-haber-1503300> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/elifin-gulusunu-gorunce-goz-yaslarimizi-tutamadik-galeri-1503321> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/elif-perincekin-saglik-durumu-iyi-egitim-masraflari-ustlenilecek-haber-1503353> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.gazeteduvar.com.tr/riza-beyden-bir-kotu-haber-daha-ikizlerin-cansiz-bedenleri-bulundu-haber-1503392> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://bianet.org/bianet/yasam/233928-haber-degeri-cocugun-ustun-yararindan-dami-ustun> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://bianet.org/bianet/saglik/233823-depremi-cocuklara-anlatirken-nelere-dikkat-etmeliyiz> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://bianet.org/bianet/toplum/233799-aciyi-paylasmak-icin-gosterilen-bir-kare-cocuk-istismari-olabilir> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://bianet.org/bianet/toplum/233731-cocuklarin-yasama-karsi-tekrar-guven-kazanmalarini-saglamaliyiz> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://bianet.org/bianet/kriz/233751-izmir-de-enkazdan-91-saatte-bir-cocuk-cikarildi> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)







<https://bianet.org/bianet/kriz/233707-3-yasindaki-cocuk-65-saat-sonra-enkazdan-cikarildi> (Erişim tarihi: 18 Temmuz 2022)

<https://www.sabah.com.tr/yasam/binali-yildirimdan-ayda-gezgin-ve-elif-perinceke-ziyaret-5232117> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/11/04/son-dakika-ayda-kurtarildigi-an-ne-oldugunu-anlatti-ayda-kurtuldugunda-enkazdan-cikmis-gibi-degildi> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

<https://www.sabah.com.tr/video/yasam/son-dakika-izmirde-enkazda-mucize-ayda-bebek-91-saat-sonra-boyle-cikarildi-video> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/11/02/izmirdeki-deprem-sonrasi-afad-baskanindan-son-dakika-haberi-geldi-14-yasindaki-idil-sirin-enkazdan-kurtarildi> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

<https://www.sabah.com.tr/gundem/2020/11/04/izmir-depremi-son-dakika-cinar-ve-sayra-alpgunduzun-son-sozleri-herkesi-derinden-etkiledi-riza-bey-apartmanindan-aci-haber-geldi> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberleri-izmirdeki-depremde-yikilan-emrah-apartmanindan-58-saat-sonra-mucize-41651687> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-izmir-depreminden-91-saat-sonra-kurtarilan-aydadan-haber-var-41655784> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/izmirde-yurek-yakan-kare-babaanne-ve-4-torunu-boyle-ugurlandi-41653284> (Erişim tarihi: 25 Temmuz 2022)

